

Мома ДИМИЋ

НА ПЕРОНУ

На станицу стижем, по обичају, сав знојав, плах и згужван. С неуклоњивим страхом од кашњења. Пртљак се опет наслагао и наваљао до некаквих пет торби. Ваљда никада више нећу моћи ни до Сегедина или Темишвара да се отиснем с мањим бројем тих куферчина, торбуљка, боњчи и кеса. За утеху једино ми је што је сва та моја путничка опрема помало старинска, излизана, дотрајала, баш трошна.

Перони и сјактави колосеци међу њима зврје савршено празни и осунчани, као некаква декириковска макета. Нисам ли стигао ипак прерано? И да ли је уопште било потребно да се денем ту?!

Ниједне возне композиције, ни једног јединог шугавог вагона на свих петнаест колосека старе београдске железничке станице! Али, у време најжешћег и најсвеобухватнијег ембарга лета хиљадудеветстодеведесетитрећег ниједна излишност није више толико ни необична нити кобна. Стога несметано, први пут од када путујем и тумарам станицама диљем планете земљице наше, комотно седам на бетонску ивицу једног од перона. Заправо *мој* перона, с ког би требало *мој* воз да ме повезе према далеком Северу. Працњавим ципелетинама подупирем голу, свету челичну шину, зачудо још увек сјајну и блештаву, неумољиво пришрафљену за »мердевине« науљаних прагова што ће ме опет (када?) завитлати без милости у раље туђег света. Ето, то је, дакле, чврсти, гвоздени потков свих тих мојих путева и неумитних лутања...

Сунце, презрело, јулско, већ увелико припада Западу и срећнијима од нас које је ваљда и сам Свевишњи заборавио на овој балканској постајици. Па ипак, захвалан сам му за све што је за мене учинило и тог дана док сам чекао тај воз-фатаморгану из правца Истанбула. Једно боље поподне у грдном раскораку с утврђеним и уписаним возним редом беше посве довољно да доконам како заправо воз никада и не касни! Одоцњавамо повоздан, и једино, тек ми што га с толико стрепње, усплахирености, жудње, па и с осећањем некакве кривице, чекамо. А станица и не постоји зарад свих тих што се непрестано врзмају и мувају по њој. Не, тек својом моћном, величанственом и неупоредивом појавом воз као некакав Творац рулајући се на стотину својих моћних точкава и у облацима дима, уз јеку својих звучних сигнала, истински ствара ту станицу и благослови сваког од нас путника.

Раслабљено, и низ небеса све удаљеније, сунце пригрева нам сад још само обресе леђа, купштраве главе и камаре безразложно нарастлих као исклесаних од камена, пртљага. Просијава грлић извириле зелене литарске флаше са наточеном водом. Топли трнци са запада просврдлавају ми потиљак у кружићу обима једног револверског метка и мешају се са тамо хиљаду пута поновљеном сликом невероватне смрти бциклисте на Ушћу, ту недалеко крај Музеја модерне уметности. Мучки убица је колико лане мог најбољег пријатеља циљао управо у – потиљак! Спасти га није могло ни то што се звао Бранимир. Ни умилни глас анђеоског појда. А бескрајно несрећна матер његова изрече, онако шалећи се, на његовом четвртгом венчању: »Ех, куме, ти оби ноге све венчавајући мога Бату!«

Покушавам да следим редовне, свакодневне рубрике новинских извештаја из Босне и Крајине (да се и ја коначно подробније обавестим о Најпрљавијем Рату), али Његове насумичне слике су јаче, па одлажем тек купљене листове на страну.

Присећам се, и то јарко, када је, готово као крилат, а умиљато махнит свакако, дојездио на свом Солекс моторчићу једног јутра до Миријева (било је то 68', непосредно након студентских немира) и славодобитно раширивши руке још с капије ускликнуо: »Отишла је, коначно! Управо је одлетела авионом за Црну Гору код својих!« С лица му се читало грозничаво осећање лакнућа и због тог малепог предаха од брачних окова, накнадни дан момачке слободе, први од кад сам га оно први пут био венчао. »Ето, ти ћеш узети њен Солекс«, пожуривао ме је гласом ком није било ни до каквог чекања, и ком се, напokon, ништа није могло одбити, »па ћемо се отиснути преко Фрушке Горе и Новог Сада све до Ковиља и Чуруга!«

Знао је савршено како ће сваког придобити. Мене – путовањем. А у Ковиљу је био већ манастир. Чуруг је његово родно место.

Сунце се беше сасвим стајило, као румена, позната, лепињица. Неочекивано ме косну никада дотле тежа помисао: Не отпутовати!

Керић не баш сјајне прве длаке – још једна нова и необична појава у одсуству било каквих возова – прилазио је из правца великих челичних одбојника на завршетку *мој* колосека. Мотао се лењо, чак рекло би се и свикло, између прагова и шина, њушкајући својим сухим »гајгеровим бројачем« све камичак по камичак. Ионако неких вајних сочних и јестивих отпадака и огризина ниси могао ту да ишчачкаш за лек. На почетку и на крају путовања нико ништа не једе нити баца! Псећем стрљивом и тако безнадежном оњушивању није сметала ужасна какофонија гласова станичног разгласа, ни срдито-весели узвици и цсовке залудних путника са стране. Није га нервирала чак ни близина грабљивих голубова што су у ниском лету свог крзавог јата истезали крила и кљанове за затуреним неким зрном, кожурицом или макар каквом утврњеном мрвицом хране. Како је ова толико марљива и педантна инспекција новог станичног мезимца потрајала, добаћих и ја камичак у његову близину, тек онако из доконости да му се јавнем и огласим, да пренем његов репић и мрке тужне очи, да макар стригне ушима и да нас барем то обојицу развесели. Али керић је мало, заправо нимало, хајао за овакво моје објављивање. Био је напросто делић пејзажа који те не

зарезује нимало, био је део сурове природе која нас не запажа. Усамљени господар своје једине коже, црне и мале, баш као што је свачија овде судбина. Длакаво биће што се гужва, истеже и грчи једино за некаквим својим (невидљивим) циљем. О, да се барем један једини пут обазре на лупкање баченог каменчића. Пуста станица, без композиција и вагона, још ми је давала некакву шансу да будем примећен, али не и – он. По изгледу његовом могао бих се у не знам што опкладити да уопште није био глув!

Већ сам био своје мисли поново свратио на ону румену рупу у потиљку мог злосрећног пријатеља и на све млакшем сунцу сасвим заборавио на свог случајног и толико незахвалног станичног дружбеника, кад – пола сата доцније – ето ти опет њега, исто онако самотног, гегавог, с губицом што непрестано њушка, претражује. Враћао се мојим колосеком, само сада из правца одакле су почињали даљина и свет. Судићи по свему, ни тамо у тих по часа није пронашао било шта да клопне. Најзад, видим га како без нарочитог одушевљења и живости прилази давно употребљеној и сасвим дотрајалој бинди међ гвозденим шинама, бинди коју је у оном свом првом станичном походу тако лакomisлено заобишао. (Покушавам да дочарам тренутак док се овај искоришћени, интимни женски »приборчић« слива низ широки, пропадљиви левак тоалета баш у часу уласка дотле силно задахтале возне композиције у највећу престоничку станицу! Станични носачи су на својим позорничним местима, кркља разглас, казалаке великог станичног сата укупане и слеђене у свом јединственом тренутку, голубови узлепшали, ваљушци облака на небесима плавим, београдским, а доле између још увек захуктаних челичних точкова, као између ногу, откица се тај упијач нечије презреле крви!).

Клептанцима своје губице наш ти керић прихвата сада (месецима касније!) славодобитно гужвицу мусавог раздрузганог папира и вате што су једва задржали свој ранији облик. На средини тог смотуљка једва се разазнаје бледо-мрка мрља, одавно засушена. Једино је танано оштри њух, као што је псећи (уз то потпомогнут псећом глади) у томе могао да докона још дах нечег живог и употребљивог. И коначно се дочепавши те своје колико толико животодајне »намирнице«, керић се малчице погрби, задовољно и с олакшањем стресе, па што су га ноге носиле суну преко железничких прагова пут главног излаза.

Погледом више не могу да га досегнем и пратим, али замишљам (или само смишљам) како с том својом худом каснопоподневном станичном ловином хита прашњавим улицама Станичног трга и Савамале, крај изљупаних, древних зидова учерица, крај месарница и дућана сабласно празних, прескаче патрљке и штаке просјака изваљених преко тротоара, вијуга стазицама »штајгек« испред Економског факултета, па онда штукну Каменичком улицом и преко Зеленог венца на сами врх средишњег градског гробена. Ено га, видим, крстари скверовима и Улицом српских владара, напокон је на самим Теразијама у чијим некада раскошним продавницама нећеш у ово доба (баш као ни јуче) наћи било шта вредније од те управо распадајуће бинде у његовим зубима тог сведочанства читавог овог нашег удеса...

И да читаву ову приповетку не свалим на недужна плећа једног кучета! Ни мене самог нису никада одвећ разнежавале приче, било руске било

америчке, о четворонижном најбољем човековом пријатељу. А ко су моји омиљени и изабрани јунаци, барем то је свима јасно и знано!

Кад, напoкoн, и тај мој воз пристиге и ја уседoх у њ, у купеу допадоше ми, између осталих, и двојица сапутника Ваљевца. О старијем Ваљевцу дознао сам готово све још и док не пређосмо Савски мост и у даљини угледасмо злослутно Музеј модерне уметности. О оном другом, млађем, ама баш ништа. Онај старији (заправо тек средoвечни) и богом-дано распричани, ожењен је Пољкињом из Бјалистока, има двоје деце. Живи у вароши на Колубари, баш у Ваљеву. Гастарбајтерисао је више од једне и по деценије на разним странама, у земљама Блиског Истока, у Немачкој, а бавио се и у Пољској. Жена му је и сада у Ваљеву, где су и деца, родитељи, а он, ево, у добу када може да пружи у својој струци највише, полази у »френт«, неких месец-два да одаргатује у »тазбини«, наравно »на прњака«. Тако управо и путује, без карте, као слепи путник. Ако баш загусти, коју »маркицу« тутнуће нашим кондуктерима јал' оним маџарским и чешким који уместо праве службене торбе носе некакве кутијице ко оно на вапшару »миш бели срећу дели«. Радиће све што му тамо понуде, али ако баш морадне, дохватиће се и лопате! Изговарајући ово, прoстoдушнo и скоро мехнички диже навише обе своје жуљевите, напрне, меснате шаке, као приликом предаје. И смешио се својим чворноватим лицем притом као да је све то око њега нешто најприродније.

Неколико недеља након поласка с петог перона Београдске железничке станице, нoсталгичнo сам крстарио зеленим парковима (нарoчитo оним Плани) и раскошним улицама и трговима предивног Кракова, јединог ваљда европског места у ком се негда недељама дало живети савршено празних цепова. Сада сам обилно пазарио у његовим књижарама, под сводовима Сукојница, у катедралама. Ништа ми заправо није требало, али уживао сам у садашњој лакоћи куповања у Кракову, толико различитој од бескрајних редова који су некада овде вијугали холовима и спратовима аветињски празних продавница. Том неправедном испаштању Краковљана посветио сам песму »Помоћ« (... ишао сам / стопом пролазника / искрај репова зграда древних / помоћ да им будем)

У пословичном метежу управо реновиране и поновљене станице краковске опазих мусаву, поднимљену девојчицу – десетогодишње Циганче у шареним хаљиницама – где проси чврсто стискајући на груди правоугаони картон с текстом на пољском: »Помозите... Ја сам избеглица из Југославије...« Приђох јој да питам одакле је, али српски она није разумела. »Косово? Приштина...«, рекох наглашавајући свако слово, рачунајући да је можда Шиптарка. Посматрала ме је пословно, како то чине иначе просјаци и кад пред вама откривају и најдубљи свој јад. А онда, на матерњем (пољском) језику, детиње поверљиво откри ми сву »тајну« натписа на свом картончићу. Смислила га је и исписала њена рођака, нешто старија и, дакако, искуснија у овој работи. »Док је овај рат тамо доле код вас, сви смо ми »из Југославије«, ту на сваком ћoшкy. То ти тревутно код нас најбоље пролази«, каза девојче неким готово поучним и упутним тоном, без трага и најмање гриже савести или макар збуњености на свом румено-љубичастом лици. Недуго потом, видех је како у лепршавим својим хаљиницама и с оном таблицом на грудима отрча према једном од најпрометнијих перона краковске железничке станице, међ сав онај врвез ускомешаних сенки навелико опседнутих путовањем.